



Bjarni Benediktsson, dagblöð 1949-1955, 5. hluti

Bjarni Benediktsson – Dagblöð

Einungis fréttir og greinar tengdar Bjarna Benediktssyni eru skannaðar og sýndar hér en dagblöð má sjá á vef Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafns, timarit.is

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Fjölskyldan
Askja 6-10

Bjarni Benediktsson:

ÞÁTTTAKA ÍSLANDS Í EFNAHAGSAMVINNUNNI VAR SJÁLFSÖGÐ

ÞEGAR styrjöldinni lauk árið 1945 voru mörg lönd Evrópu stórlægum skemmd. Mannvirki voru eyðilögð og borgir í rústum. Framleiðslugetan varð því mjög lömuð frá því, sem áður hafði verið, enda skorti almenning fæðu til að geta notið sín fullkomlega til starfa og tæki vantaði til að afköst vinnunnar yrði viðunandi.

Öngþveitið eftir ófriðinn

Jafnframt bessu hafði fjármálakerfi þjóðanna komist úr lagi. Fje skorti til nauðsynlegra umbóta og fjárfestingar; stund um jafnvel til lífsviðurværис. Alþjóðlegan gjaldmiðil skorti, og jafnvel þó að menn hefðu milli handa ærna peninga síns heimalands, var ómögulegt að skipta þeim í peninga beirra ríkja, sem helst gátu látið í fje þær vörur, er allir sóttust eftir.

Af öllum þessum ástæðum horfði til auðnar, öngþveitis og upplausnar. Viðsýnir menn höfðu að vísu fyrir löngu sjeð þau einföldu sannindi, að til varanlegrar velmegunar þjóðanna þarf þeim öllum að vegna vel. Órbirgð og öngþveiti eru ekki aðeins skaðsamleg fyrir þá, sem þannig eru þjakaðir sjálfir, heldur grafa einnig undan öryggi hinna, sem í bili eru betur staddir.

Ræða Marshalls og upphaf samtakanna

Marshall, utanríkismálaráðherra Bandaríkjanna, hefir tryggt sjer sæti í mannkyns-sögurni, með því að verða fyrstur til að beita sjer fyrir, að eftir þessum sannindum yrði farið svo um munaði í sam-skíptum þjóðanna.

Í ræðu sinni 5. júní 1947 í Harvard-háskóla, gat Marshall þess, að ef Evrópuþjóðirnar efndu til samtaka sín á milli um gagnkvæma samvinnu til viðreisnar álfunni, mundu Bandaríkin eftir föngum styðja þá viðleitni.

Utanríkisráðherrar Bretlands og Frakklands boðuðu þegar í stað til fundar á milli sín og utanríkisráðherra Rússlands um þessi efni í París. Á þeim fundi varð samkomulag milli Bretlands og Frakklands. En utanríkisráðherra Rússlands vildi ekki semja við hina um þvíliku samhjálp, heldur sagði þeim, að lönd þeirra skyldu hafa verra af, ef til sliks samstarfs væri stofnað, samkvæmt því sem Bevin hefir skýrt frá.

Utanríkisráðherrar Bretlands og Frakklands ljettu þetta þó ekki á sig fá, heldur buðu ríkjum Evrópu til sameiginlegs fundar á miðju sumri 1947 til að fjalla um þessi efni. Rússland og leppriki þeirra neit- uðu þátttöku. Vitað var þó, að framkvæmdir hjer á landi hafa ríkjun austan járnjalds, önnur en Rússland, vildu gjarnan ar þjóðum Evrópu, b. á m. bess-taka boðinu. Tjekkóslóvakía ar frænd- og viðabjóðið okkar

Sjerákvæði trygðu hagsmuni Íslands

tilkynnti meira að segja þátttöku sína, en var síðar neydd til að afturkalla samþykki sitt.

Íslandi boðin þátttaka

Til Íslands barst boð um þátttöku 4. júlí 1947. Ríkisstjórnin og utanríkismálaneftnd voru þegar í stað samþykki að taka þessu boði. Fulltrúi kommúnistar hreyfði þó að sjálfssögðu þegar í stað andmælum og vildi láta bíða þess að sjá hvað hin Norðurlöndin gerðu. Aðrir töldu þvíliku bið með öllu ástæðulausa, enda höfðu Norðurlöndin þrjú, Danmörk, Noregur og Svíþjóð, þá efnt til fundar sín á milli um þessi mál, án þess að boða Ísland til samráðs, en hagsmunir Íslands af þátttöku í þvíliku viðreisnarsstarfi voru svo auðsæir, að ekki bursti mikillar umhugsunar við.

Afkoma Íslands er að verulegu leyti háð afkomu nágrannalaða þess. Ef þeim vegnar illa getur efnahagur Íslands ekki verið góður til langframa. Ísland hlaut því þegar af þeim ástæðum að stuðla að samstarfi til að bæta efnahag þessara stríðshráðu landa. Betri skipan gjaldeyrismálanna og hafta minni verslun eru ennþá þýðingameiri fyrir Ísland en flest ar þjóðir aðrar, því að Íslendingar eiga öllum þjóðum öðrum meira undir utanríkisverslun.

Þessi höfuð sannindi voru mónum ljós strax í upphafi og þau hlutu að ráða því, að Ísland yrði þáttakandi þessa samstarfs.

Eftir því sem undirbúningsamstarfsins og samstarfinu sjálfu miðaði áfram, varð og ljóst, að Ísland átti alveg beinna hagsmunu að gæta.

Parfir Íslands síst minni en annara þáttökuríkja

Ísland varð að vísu fyrir tiltölulega litlu beinu stríðs-tjóni miðað við flestar þjóðir Evrópu aðrar, og mega menn þó ekki gleyma þeim manns-lifum og fjárverðmætum, er Ís-lendingar misstu af ófriðarvöld um. En um eign atvinnutækja og framkvæmdir mátti að öðru leyti um margt jaðna Íslandi þeim, að lönd þeirra skyldu við ástandið hjá þeim þjóðum, sem nokkurt ashroð höfðu gold ið í ófriðnum en þó ekki orðið allra verst úti.

Danmörk og Noregur biðu t. d. mun meira tjóni í stríðinu heldur en Ísland, en uppbygg- ing þessara landa og eign at-fundar á miðju sumri 1947 til að fjalla um þessi efni. Rússland og leppriki þeirra neit- uðu þátttöku. Vitað var þó, að framkvæmdir hjer á landi hafa gerst á örfaum áratugum. Aðr en Rússland, vildu gjarnan ar þjóðum Evrópu, b. á m. bess-taka boðinu. Tjekkóslóvakía ar frænd- og viðabjóðið okkar

hafa haft margar aldir til að gera þáð, sem gert hefir verið á einum eða tveimur manns-öldrum hjer. Þrátt fyrir eyðileggingar stríðsins eru þær bessvegna miklu auðugri þjóðir, ekki aðeins að landgæðum heldur einnig að öllum mann-virkjum, heldur en Íslendingar.

Aðrar þjóðir, sem auðgast höfðu á stríðinu, eins og t.d. Sviar og Írar, hikuðu heldur ekki við að taka þátt í samstarfinu um endurreisn Evrópu og njóta góðs af þeim hlunnindum, sem þeirri þátttöku eru samfara.

Íslendingar hefðu því sýnt meira en litinn vanþroska, ef þeir hefðu hikað við að taka að fullu og öllu þátt í þessu samstarfi. En auðvitað vildu menn ekki binda sig í neinu fyrr en sjeð væri, hverjar skuld bindingar væru þáttökunni samfara.

Skilyrði fyrir þátttöku

Samningunum milli þátttökum ríkjanna í Evrópu lauk í apríl 1948. Eftir þáð var tekið til óspilltra málum um samninga hvers einstaks ríkis við Banda ríkjestjórn.

Þar sem Bandaríkjapjóðin atti að borga brúsann og inna af hendi stórkostlegar fjárgreiðslur til aðstoðar öðrum þáttökuríkjum, var eðilegt, að Bandaríkjumenn settu nokk

ur skilyrði fyrir stuðningi sínum. Aðallega áttu þau skilyrði að tryggja, að hjálpin yrði að því gagni, sem til stóð, en einnig vildu Bandaríkjumenn búa svo um, að ekki yrði gengið á rjett þegna þeirra í efnahagsmálum í einstökum þáttökuríkjum, á meðan á samnings-tímanum stæði. Um alt þetta voru ákvæði í lögum, er Bandaríkjapjóðing og forseti settu, og var Bandaríkjastjórn auðvitað að verulegu leyti bundin af þeim lagaboðum í samningum sinum við einstök þáttökuríki.

Hagsmunum Íslands borgið

Sum af þessum ákvæðum böttu vera slik, að þau gæti verið varhugaverð fyrir Ísland.

Áður en Íslendingar gerðust aðilar samningsins, þurftu þeir því að fá viðurkenda nokkra fyrirvara um sjerstöðu sína, og hafði ríkisstjórnin um þau efni náið samband við utanríkis málaneftnd.

Kommúnistar vildu auðvitað spilla þátttöku Íslands í þessu samstarfi og reyndu þessvegna á sinn venjulega hátt að skjóta inn fleygum til að torvelda

lausn málssins. Að öðru leyti virtist utanríkismálaneftnd vera ríkisstjórninni sammála um, að sjálfsagt væri að semja við svo á, að málid væri í rauninni Bandaríkjastjórn, svo íremi að utkláð. Áður en gengið væri

Utanríkismál 11

Fagriklettur fekk rúml. 11000 mál og tunnur

NUN MUN sildveiðinni við Norðurland vera alveg lokið, enda hefur verðið verið þar óhagstætt undanfarið.

Fiskifjelagi Íslands hafa nú borist endanlegar tölur, um að hæstu sildveiðiskipanna eftir sildarvertiðina.

Svo sem kunnugt er, varð Fagriklettur frá Hafnarfirði aflahæsta skipið. Hafði hann 11.261 mál og tunnur sildar. — Þá kom Ingvar Guðjónsson frá Akureyri með 10.332 og þriðja hæst var Helga frá Reykjavík, með 9630 mál og tunnur.

Fyrra bindi af Hómerskiðum komið

BÓKAUTGÁFA Menningar-sjóðs hefir nú sent frá sjer fyrra bindið af Homerskiðum — Ilionskiðu, en í fyrra kom út annað hefti sem kunnugt er.

Peir Kristinn Ármannsson og Jón Gíslason bjuggu bindið til prentunar eins og hið fyrra og er frágangur allur hinn vand aðasti.

Í þessu bindi, sem himu fyrra, eru margar ágætar myndir. T. d. er mynd af Sveinbirni Egilsson, af frummynd, sem er í eigu Landsbókasafnsins. Þá eru sýnishorn af rithönd Sveinbjarnar.

Barnakór stofnsettur við Útvarpið

RÍKISÚTVARPIÐ hefur í hyggju að stofnsetja barnakór, sem koma á fram í útvarpinu í vetrur.

Í þessum kór eiga að verða milli 15 og 20 börn, en Páll Kr. Pálsson organleikari, verður stjórnandi hans.

Í útvarpi síðstu daga, hefur verið auglýst eftir börnum með góða söngrödd, sem myndu vilja syngja í þessum nýja kór. Nokkuð á annað hundrað börn eru sögð hafa látið skrá sig, sem væntanlega kórmeldimi, en síðan mun rödd hvers þeirra verða reynd. Standa vonir til, að Útvarpið geti boðið hlustendum að hlýða á úrvals barnakór.

frá samningsgerðinni var hins vegar nauðsynlegt að vita með vissu um afstöðu Framsóknarflokkins í þessu þýðingarmikla mál, og voru því gerðar sjerstakar ráðstafanir til að ná ríkisstjórninni á fund. — Það

tókst og urðu þar allir sammála, einnig ráðherrar Framsóknarflokkins, um, að sjerákvæðin um afstöðu Íslands væri fullnægjandi og mótbárur formanns Framsóknarflokkins að engu hafandi. Er ekki kunnugt, að Hermann Jónasson hafi síðan fundið að þeirri afgreiðslu eða halddi brjefi sín a lofti.

Ríkisstjórnin ákvað því að utanríkisráðherra skyldi undirrita samringinn, sem hann og gerði, hinn 3. júlí 1949.

Bjarni Benediktsson: EFNAHAGSSAMVINNAN EFLIR VELMEGUN

Útanrikismál 12

AÐALMÓTBÁURNAR gegn þáttóku Íslands í efnahags-samvinnunni voru i upphafi þessar:

Með samningum þessum afsalar Island sjer efnahagslegu sjálfstæði. Þau verour innlimað i efnahagskerfi Bandarík-janna, og bandarískum stjórnar-erindrekum verða tengin úrslitarað í fjármálum landsins. Bandaríkjapregnar fá aðstöðu til að hagnýta sjer auðlindir Íslands. Íslendingar fá engin rauveruleg hlunnindi samkv. samningunum, heldur verða þeim aðeins fengnar vörur, sem offramleiðsla er af i Banda-ríkjunum, og verður um þær vörusendingar hingað alls ekki farið eftir íslenskum hagsmumum og þörfum.

Mótþáurnar hafa reynst haldlausar

Reynslan frá því, að samningurinn var gerður, hefur rækilega afsannað öll þessi andmæli. Því fer fjarri, að viðskifti Íslendinga eða atvinnulíf hafi verið innlimað í efnahagskerfi Bandaríkjanna. — Íslendingar hafa þvert á móti stóraukíð við skifti sín við önnur lönd en Bandaríkin. Sú aukning hefur heldur ekki verið takmörkuð við önnur þáttökulönd i efnahagsvinnunni.

Viðskiftin við ýms landanna í Austur-Evrópu, sem ekki eru aðilar að efnahagsvinnunni, hafa verið aukin, þvert ofan í það, sem spáð var. Sú aukning nær til allra þeirra landa á þessum slóðum, sem yfirleitt hafa fengist til að semja við okkur.

Stjórnarvöld Bandaríkjanna eða erindrekar þeirra, hafa ekki i eitt einasta skifti blandað sjer í efnahagsákváranir íslensku stjórnarinnar, hvað þá, að þau hafi reynt að afla sjer í þeim úrslitaráða, svo sem spáð hafði verið. Bandaríkjumenn hafa ekki sýnt minsta áhuga fyrir að hagnýta sjer auðlindir Íslands, svo að ekkert er að óttast í þeim efnunum, enda tryggja ákvæði samningsins örugglega hagsmuni Íslands að þessu leyti, og svokallað jafnrjettis-ákvæði var vissulega gert að engu með þeim fyrirvörum, er gerðir voru.

Frá Bandaríkjunum keypt það eitt, sem var illfáanlegt

Um vörukaup frá Bandaríkjunum hefur reynslan verið sú, að Efnahagsvinnustofnunin í París hefur lagt á það megin áherslu, að þau væru minkuð sem mest, til að auka innbyrðis viðskifti Evrópuríkjanna.

Í Bandaríkjunum hafa einkum verið keyptar þær vörur, sem annað hvort voru með öllu ófáanlegar eða mjög illfáanlegar annarsstaðar.

Aldrei hefur verið reynt að ota að Íslendingum vörum þaðan af stjórnarvalda hálfu, heldur það eitt látið, sem Íslendingar hafa eindregið óskað eftir að fá.

Hefur forðað Íslendingum frá miklum vandræðum

I stað þess, að sumir höfðu sagt, að Íslendingum mundi afhent sem hjálp mörg hundruð vörubílar, tóbak, þurkaðir ávextir, nylon sokkar og annað slikt, þá hafa Íslendingar skv. samningnum, rauverulega fengið ýmiskonar síldarvinslu-vjelar, verksmiðuskipið Hæring, síldarnætur, hveiti, fóðurvörur, smurningsolur, brenslu-olur, landbúnaðarvjelar, veghefla, jarðýtur og aðrar stórvirkar vinnuvjelar, varahluti til bifreiða og vjela, tilbúinn áburð, pappír og pappa til fiskumbúða. Að vísu hefur einnig verið keypt tóbak, en það er einungis til neftóbaksframleiðslu og er keypt vegna þess, að íslenskir neftóbákmennuna ekki annari tegund.

Af yfirliti því, sem hjer fylgir, sjest, hvernig varið var þeim fjárhæðum er 1948—1949 fengust sem framlag án endurgjalds og sem skilyrðisbundið framlag og er þá ekki talið með það, sem keypt var fyrir lánsfjeð:

Matvæli:

Hveiti	kr. 6.578.244
Hrisgrjón	— 733.504
Baunir	— 240.685
Smjörlíkisolur	— 858.660 kr. 8.411.093

Skepnufóður

— 8.005.387

Landbúnaðarvjelar:

Hjoladráttarvjelar	kr. 1.376.239
Beltisdráttarvjelar, jarðýt-ur og varahlutir	— 2.337.050
Aðrar landbúnaðarvjelar og varahlutir	— 823.791 kr. 4.537.080

Aðrar vjelar og tæki:

Vegheflar og vjelskóflur	kr. 989.960
Efni til síma-, útvarps og flugbjónustu	— 1.301.794
Bifreiða og flugvjelamótorar og varahl., Diesolvjelar, mótorvjelar og varahl.	— 2.140.860
Aðrar iðnvjelar, b. á. m. til ullarvinslu	— 1.364.300
Járn, stál og vörur úr járn og stáli	— 868.417
	— 1.080.539 kr. 7.745.870

Til atvinnurekstrar:

Tilbúinn áburður	kr. 1.659.113
Grasfræ	— 292.725
Brennslu- og smurningsoliur	— 3.191.223
Pappír til fiskumbúða	— 1.141.490
Sildarnætur	— 363.031
Sútunar- og litefni	— 93.021
Tóbak til neftóbaksframleiðslu	— 245.050
Timbur til skipaviðgerða	— 78.060 kr. 7.063.713

Ýmislegt:

Lyf	kr. 58.220
Rannsóknartæki	— 11.384 kr. 69.604

Samtals kr. 35.832.747

Bætt úr brýnni þörf

Það er vist, að harðindin, er voru langt fram á þetta sumar, sem ófáanlegar eða mjög illfáanlegar annarsstaðar.

gott verð fyrir vörurnar, og þær voru greiddar í dollarum, sem ófáanlegar ekki voru, að fá fyrir þær í venjulegum

hafa því þessi miklu mannvirkni ekki komið að notum. En þeim, sem nú fjargviðrast mest út af kosnaðinum við þau, ferst það sist, því að bæði voru þeir háværastir í að heimta slikar framkvæmdir hjer og eins hafa þeir sjálfir átt hlut að öðrum mannvirkjum, miklu kostnaðarmeiri, sem því miður hafa staðið gagnslaus annars staðar á landinu, vegna aflabrestsins.

Landbúnaðartæki og aukning iðnaðar

Stórfeld vjelakaup til landbúnaðarframkvæmda eru hafin samkvæmt efnahagsvinnunni. Má þar telja 226 hjóladráttarvjelar, að verðmæti kr. 1.376.237.00 og 56 beltisdráttarvjelar ásamt jarðýtum, sem kostað hafa kr. 2.337.050.00, en fleiri slikar vjelar eru í þöntun.

Aðrar landbúnaðarvjelar og varahlutir hafa verið keyptar fyrir kr. 823.791.00 og lokur ullanarvinslu- og ullanarþvottavjelar fyrir verksmiðjuna Gefjun, fyrir kr. 465.000.00

Um fjárhæðir til ýmiskonar iðnaðar og framkvæmda vísast til yfirlitsins hjer að framan.

Undirbúninur annara framkvæmda er kominn vel á veg og má telja örught að þær geti bráð lega hafist, svo sem hinur millum nýju rafmagnsvirkjanir, cinkum virkjun Sogs og Laxár.

Þá er einnig vitað, að möguleikar til framkvæmda áburðarvinslu og sementsvinslu hjer á landi í nánni framtíð, eru algerlega hádir aðstoð samkvæmt efnahagsvinnunni.

Togarakaupin

Kommúnistar hafa reynt að veikja tortryggni út af því, að Íslendingar hafa ekki fengið beina aðstoð innan ramma efna-hagsvinnunnar til að kaupa þá 10 togara, sem samið hefur verið um í Englandi.

Sannleikurinn er sá, að aldrei hefur verið ætlast til þess, að Efnahagsstjórnin í Washington veitti fje til þeirra sömu mennirnir, sem hömuðust út af því, begar sild kom mönnum hjer að óvörum haustið 1946 og aftur 1947, að þá skyldi ekki vera fullkomintæki hjer í Reykjavík og við Faxaflóa til að taka á móti og vinna sildina.

Engir voru þá hávaðar en þeir í kröfum um skjótar aðgerðir. Þeir, sem mestra hagsmunu áttu að gæta, svo sem sjómann og útgerðarmenn, Reykjavíkurbær og ríkisstjórnin, ljetu hendur standa fram í erum og gerðu margskonar ráðstafanir til að greiða fyrir sildarvinslu hjer, ef síldveiði hjeldist.

Þrátt fyrir mikinn kostnað af þeim framkvæmdum er hann ekki meiri en svo, að hann hefði unnist upp á einu ári, ef síldveiðar í Faxaflóa hefðu haldist áfram í líkingu við það, sem var 1946, 1947 og framan af árinu 1948.

Því miður brást veiðin algerlega vetrarinn 1946—1949 og Framh. á bls. 15

Traustara atvinnulíf

Hvernig sem fer um einstaka þætti í þeim miklu framkvæmd um, sem ráðgerðar hafa verið með aðstoð efnahagsvinnungsar, er nú þegar ljóst, að efna

- Sr. Árni Sigurðsson

Frh. af bls. 10..

ÞAÐ verður hljótt en dapurt í mörgu hjarta á Íslandi í dag. Þegar sú harmafregn hefur borist þjóðinni, að sjera Árni Sigurðsson, Fríkirkjuprestur sje láttin, og nú borinn til hinstu hvílu. Kenrimaðurinn af Guðs náð í orði og tón — því verk hans og heilnæm áhrif á trúarlif þjóðarinnar munu ekki — frekar en minningin um ljúfmensku hans og frábæra framkomu í kirkjulegum störfum, sem í hvívetna — visna út og deyja með likamlegum dauða hans. Sjera Árni hafði í vöggugjöf fengið í úthlutun ríkulegt og göfugt andans pund, — og málsmilld og meðferð orðsins, svo að telja má, að sjera Árni hafi staðið í allra fremstu röð kennimanna lands vors um langan aldur, enda naut hann mikillar hylli útværshlustaða um gjörvalt landið. Því mun minningin um hann meðan sú kynslóð, sem nú byggir landið — og heyra vill Guðs orð og gjöra tilraun til að varðveita það — endast lengi í trúarlifi voru. Þegar við næst heyrum klukkur Fríkirkjunnar hrингja til tíða, í nærveru, og fjarlægð flytjast á ljósvakans leiðum — þá munu margar minningar vakna — af kærleika — söknuði og þakklæti til hins þjóðkunna manns, sem nú er kvaddur. — Sjálfur hefi jeg á viðkvænum stundum lífs míns, notið mikils af andlegum auði þessa ljúfa manns, sem jeg vil geyma og varðveita.

Jeg lýk þessum fáu orðum með því að biðja algóðan Guð að gefa sártsyrkjandi eigin konu, börnum og hátt öldruðum foreldrum og öðrum ástvinum hins látna, sinn styrk og smyrsl til að græða sárin. Fyrir áhrif anda þíns og kynni, kveð jeg þig, kæri vinur, með djúpum söknuði. Og jeg bið þess að ljós og máttur Hans sem var þer líf og styrkur, gefi þjer dýrðlegan upprisunnar morgunröða — um daga — og eilíf ár.

Páll Oddgeirsson.

— Utanríkismál

Framh. af bls. 9.

hagssamvinnan hefur forðað íslendingum frá miklum erfiðleikum og beinum voða. — Reynslan hefur nú þegar sýnt, að efnahagur landsins og allt átvinulíf muni verða miklu traustara og margþættara að samningstímanum liðnum en nái.

Ísland verður þá ekki háðara öðrum ríkjum heldur miklu færara til að standa á eigin fótum. Sjálfstæði landsins verður þá öruggara en ef við hefðum ekki tekið þátt í þessari samvinnu. Enda fer því svo fjarri, að sjálfstæði hvers einstaks ríkis sje eytt með eðlilegri samvinnu þeirra í milli, að hitt er sanni nær, að slík samvinna er forsenda fyrir velmegun þeirra og þar með undirstaða sjálfstæðis þeirra.

— það vekur eftirtekt

(Framh. af bls. 2)

hygli, að það skifti verulegu mál, hvort þær eru tættar eða hraktar. Í hinni daglegu blaðamensku hjer í Reykjavík eru jafnan önnur verk-efni merkari, er verða latin sitja fyrir.

Studdi Tito.

BELGRAD — Kommúnistinn Pijade segir, að búlgarski farsætisráðherrinn Dimitrov, sem liest fyrir skómum, hafi stutt málstað Titos í Kreml.

Dánarminning:

Hannes Gíslason frá Stórahálsi

Sem hetja þinn vilja oft hvattir til stáls og hjest á vorn drottinn til sigurs þíns málss.

Í bliðu og ströngu hjer braut þinn á,

bú brást ekki neinum, sem treysti þig á.

Hjer unnir þeim krafti, sem yljaði grein,

því árrisull tiðum er vorsólin skein.

Í starfinu þunga við steina og mold,

bú studdir til gróðurs á jarðneskri fold.

Með hófsem og reglu þitt heimili stóð,

Pótt baráttu aldan þjer birtist oft há,

þar hlýlegan garðinn upp mundin þín hlóð.

Hún bugaðist ekki þín verkfusa brá.

Hjer sannsögli góða til sóma þú barst,

að sýnast ei annað en það, sem þú varst,

þar börnin þín lærðu að bera þann skjöld,

sem björt reynist hlíf fram á æfinnar kvöld.

Að brjóta sig áfram, hið besta að sjá,

hjer birtir það sanna er maðurinn á.

Þeim eilífðar drottinn fær öllum sín laun,

sem unnu á því stigi í jarðlifsins raun.

Pinn maki varð hljóður að missa þín við,

er mest var í störfunum hlið þína við;

þar kreppir að brjóstu kaldur og sár

hinn klökkvandi tregi með saknaðartár.

Nú liðin er stundin og líf þitt á jörð.

Af landinu farinn, er stóðstu þinn vörð.

Nú áfram ert sigldur um eilífðar dröfn,

í alvaldsins nafni þú finnur þar höfn.

Óskar M. Ólafsson
frá Hagavík.

Útvarpsumræði- urnar

Frh. af bls. 6

eldri flokksmennirnir: ábyrgðarlaus vaðall um efnahagsmálin og harmakvein um utanríkismálin, sem mótaðist af því einu, að íslendingar hefðu ekki reynst nágu miklir þjónar hins alþjóðlega kommuníma og auðsveip handbendi Rússa í utanríkismálam eins og aðrar þjóðir fyrir austan járntjaldið. Sjálfstæðisæskan mundi standa örugglega vörð gegn þjóðskemmdarstarfsemi kommunista eins og þeir þúsund æskumenn, sem hefðu í vor staðið vörð um Alþingi, helgustu vje íslendinga, á meðan koommunistar köstuðu grjóti og aur frá fótstalli Jóns Sigurðssonar forseta inn í bingsalina.

Hann vjek að pínulitla floknum, en fulltrúar hans, ungkratarnir, teldu sig nú geta talað digurbarkalega um gengislækkun í útvarpið. Síst af öllu hefðu þeir þó átt að nefna bað mál. Einn daginn hrópuðu þeir: enga gengislækkun! Annan daginn: gengislækkunin er sjálfssögð og óhjákvæmileg! Öll bessi afstaða yrði til þess, að allra síst gæti fólk nokkuð markað orð þessara manna í bessu mál. Hlustendum mun líka almennt hafa blöskrað sú endemis vitleysa og staðleysa, sem annar ræðumaður ungra jafnaðarmanna, Benedikt Grön dal, blaðamaður, fór með, í sambandi við gengismálin.

Ræða Eyjólfs var hin skoru legasta og sýndi yaxandi sókn Sjálfstæðismanna allt til eru því, heðað jeg eigi við með þeim um lífskjörum.

Grein Ólafs Björnssonar

Frh. af bls. 7.

una, en það eitt getur skapað varanleg skilyrði fyrir aukinni neyslu, en aukin neysla og bætt lífskjör eru það sama, svo að orðið sje við þeiri áskorun Timans að jeg geri grein fyrir

Búið að salfa í um 12,000 tunnur

UNDANFARIÐ hefur verið óhagstætt veður til reknetaveiða hjer i Faxaflóanum, en síðastliðnar tvær nætur hefur verið góður afli í Grindavíkursjó. Hefir afli skipanna verið frá 80—150 tunnur hvora nöt. Nú munu um 50 bátar stunda reknetaveiðar hjer í Flóanum.

Samkvæmt upplýsingum frá Fiskifjelagi Íslands, þá nam söltun Faxaflóasíldar síðastl. laugardagskvöld, rösklega 12 þúsund tunnum.

Í fyrra var engin síldarsöltun hafin í verstöðum við Faxaflóa. Menn rekur vafalaust minni til þess, að reknetaveiðin brást þá alveg, svo að kaupa beitusild til landsins frá Norðegi.

Gunnlaugur Tryggvi Jónsson láttinn

GUNNLAUGUR Tryggvi Jónsson bóksali og fyrv. ritstjóri, andaðist að heimili sínu á Akureyri síðastl. laugardag þ. 1. okt. Hann kendi sjer vanheilsu á síðastliðnu sumri en hafði fóta vist. Vissu læknar ógjarnan hvar var orsök vanheilsu hans. En talið er að hann hafi haft einhverskonar hjartabilun. And látt hans bar skyndilega að.

Gunnlaugur Tryggvi var framúrskarandi yinsæll maður, enda var hann góðviljaður, glað lyndur og drengur hinn besti.

Kauphöllin

Miðstöð verðorjefavið-
ttana. Simi 1710.

Kaupendhar Ísafoldar og Varðar

sem ekki hafa greitt blaðið fyrir árið 1948, eru vin-
samlega beðnir að senda borgun sem allra fyrst.

AUGLÝSING

nr. 20 1949

frá skömmunarstjóra

Samkvæmt heimildi í 3. gr. reglugerðar frá 23. sept. 1947 um vöruskömmntun, takmörkun á sölu, dreifingu og afhendingu vara, hefir verið ákvæðið að úthluta skuli nýjum skömmunarseðli, er gildir frá 1. okt. 1949. Nefnist hann „Fjórði skömmunarseðill 1949“, prentaður á hvítann pappír í bláum og rauðum lit, og gildir hann samkvæmt því sem hjer segir:

Reitir: Sykur 31—40 (báðir meðtaldir) gildi fyrir 500 grömmum af sykri hver reitur. Reitir þessir gilda til og með 31. des. 1949.

Reitir: Smjörlíki 12—16 (báðir meðtaldir) gildi fyrir 500 grömmum af smjörlíki hver reitur. Reitir þessir gilda til og með 31. des. 1949.

Reitir: Smjör nr. 2 og nr. 3 gildi fyrir 500 grömmum af smjöri hvor reitur, þó þannig að óheimilt er að afhenda smjör út á reit nr. 3, fyrir en eftir 15. nóv. n.k. Reitir þessir gilda til og með 31. des. 1949.

„Fjórði skömmunarseðill 1949“, afhendist aðeins gegn því að úthlutanarstjóra sje samtímis skilað stofni af „Priðja skömmunarseðli 1949“, með áriðuðu nafni og heimilisfangi svo og fæðingardegi og ári, eins og form hans segir til um.

Neðantaldir skömmunarreitir halda gildi sínu til ársloka 1949.

Af „Fyrsta skömmunarseðli 1949“: Vefnaðarvörureitirnir 1—400. Skómiðar 1—15 og skammtur nr. 2 og nr. 3 (sokkamiðar).

Af „Öðrum skömmunarseðli 1949“. Vefnaðarvörureitirnir 401—1000 og sokkamiðarnir nr. 1 og nr. 2.

Af „Priðja skömmunarseðli 1949“. Vefnaðarvörureitirnir 1001—1600 og sokkamiðarnir nr. 3 og nr. 4.

Ákvæðið hefir verið að „YTRIFATASEDILL“ (i stað stofnauka nr. 13) skuli enn halda gildi sínu til 31. des. 1949. Einnig hefur verið ákvæðið að vinnufataseðill nr. 5 skuli halda gildi sínu til 1. nóv. n.k.

Fólk skal bent á að geyma vandlega skammta nr. 12—17 á „Priðja skömmunarseðli 1949“, ef til kæmi, að þeim yrði gefið gildi síðar.

Reykjavík 30. september 1949.

Skömmunarstjóri

Bjarni Benediktsson:

Utanríkismál 7

Samningurinn um Keflavíkurflugvöll haustið 1946 var íslendingum hagkvæmur

HERVARNARSAMNINGUR-INN frá 1941 var tvímælalaust í samræmi við hagsmuni Íslendinga, þegar hann var gerður, og einstök atriði hans svo hagkvæm sem vænta mátti eftir atvikum öllum.

Óvenjuleg aðferð

En aðferðin við samningsgerðina var óvenjuleg og ákvörðunum hann þurfti að taka svo skyndilega, að mjög skammur tími var til stefnu.

Hermann Jónasson, þáverandi forsætisráðherra, gerði samninginn án vitundar utanríkismálanefndar og alþingismanna, en einungis með samþykkri ríkisstjórnarinnar og þeirra manna, er sjerstaklega voru kallaðir til.

Samningurinn var ekki lagður fyrir Alþingi fyrr en her Bandaríkjanna var kominn hingað og aldrei var hann ræddur í utanríkismálanefnd.

Þeir, sem samninginn undirbjuggu og fjölluðu um hann, athuguðu að vísu öll málatriði svo vel sem þeir máttu. En það liggur í hlutarins eðli, að þeir gátu þá eigi á örskammri stundu sjeð fyrir öll tilvik og þessvegna var sumt í samningnum óljósara en skyldi.

Óljós ákvæði hervarnarsamningsins

Menn gerðu þá ráð fyrir, að ófriðnum lyki með friðarsamningum skömmu eftir að bardagar hættu. Svo hafði verið í þeim styrjöldum, er menn höfðu í huga, og rendi þá ekki grun í, að annar háttur yrði hafður að afloknum þessum ófriði.

En á daginn kom, að friðarsamningum var frestað, og hafa sumir jafnvel talað um, að sá frestr mundi standa um áratugi. Vist er, að enn er naum ast byrjað á undirbúningi friðarsamninga við Þýskaland og Japan.

Í hervarnarsamningnum var sagt, að Bandaríkin skyldu fara brott af landinu með herafla sinn að ófriðnum loknum. Þetta mátti skilja á two vegu. Íslendingar töldu að miða bæri við sjálf vopnaviðskiftin, en Bandaríkjumenn bentu á, að ófriðnum væri ekki lokið fyrr en friðarsamningar væri gerðir.

Rússar tryggja aðflutningaleiðir sínar

Sviður spurning hefur vaknað í Austur-Evrópu, þar sem Rússar hafa heri í þeim löndum, sem flutningaleiðir þeirra til Austurrikis og Þýskalandsliggja um. Er þar óumdeilt, að þeir skuli eigi verða með heri sína á brott fyrir en hernámi þeirra í Austuríki og Þýskalandi lýkur og friðarsamningar eru undirritaðir.

Óvist var með öllu, hvernig því mundi lykta, ef Íslendingar hefðu af þessum sökum hafið kærur á hendur Bandaríkjunnar í mur meiri hættu en ef

Bjarni Benediktsson:

Öryggi landsins er uppi-staða sjálfstæðisins

EITT af því, sem helst var boðið fyrir á móti báttóku Íslands í Atlantshafssbandalaginu var, að slíkt mundi brjóta í bága við sjálfstæði landsins.

Varnarleysi grefur undan sjálfstæðinu

Sjaldan hefur meiri fjarstæða verið sögð. Ein helsta skylda hvers sjálfstæðs ríkis er einmitt sú, að halda uppi vörnum í landi sinu. Ef það er ekki gert á viðhlítandi hátt, er viðbúið, að slíkt ríki verði ekki viðurkent sjálfstætt.

Afleidung bess getur orðið sú, að önnur ríki telji sjer óhákvæmilegt að hlutast til um málefni þess og taka yfirljórni bess í sinar hendur.

Þetta hefur marg oft komið fram gegn ýmsum ríkjum áður en Ísland varð sjálfstætt. Það er einnig skiljanlegt, þegar á það er litið, að varnarlaust land skapar hættu og öryggisleysi fyrir nágranna sína. Árásarriki getur auðveldlega hremmt því líkt land fyrir hafnarlitið eða -laust, og notað það síðan sem anddyri eða stökk pall til árásá á friðsamlega nágranna.

Af þessum ástæðum er það einn helsti þáttur sjálfstæðismáls hvers ríkis, þ. á. m. Íslands, að sjá því fyrir hæfilegum vörnum.

Íslendingar verða að tryggja sig með samningum við aðra

Aðstaða Íslands er hinsegar óneitanlega sjerstök. Þó að Íslendingar vildu, gætu þeir ekki sjálfir varið land sitt svo, að gagni kæmi til nokkrar lengdar. Eina úrræðið er þess vegna landsins eða sjái fyrir þeim.

Þetta var gert með hervarnarsamningnum 1941, við Bandaríkin. Hann fjell úr gildi, er Keflavíkursamningurinn var gerður í október 1946. Töldu menn sig þá sæmilega örugga, að því að hernaðarákvæði sáttmála Sameinuðu þjóðanna voru komin í staðinn. En þau ákvæði hafa því miður hingað til reynst vera einbert pappírsgagn. — Forsenda fyrir starfshæfni bandalags Sameinuðu þjóðanna var samkomulag stórveldanna. Úr því að það samkomulag brást, var ekki neins skjóls að leita hjá Sameinuðu þjóðunum, ef til stórataka kæmi.

Aðrar þjóðir, sem voru betur staddir um varnir sinar en Íslendingar, sáu og skildu þessar staðreyndir. Þess vegna efndu þær til Atlantshafssbandalagsins.

Sjerstaða Íslands

Þegar Íslendingar skyldu kveða á um báttóku sína í því bandalagi, var sú ákvörðun þeim mun auðveldari sem Íslendingar voru þá þegar í að dvelja her á friðartínum.

Sjerstaða Íslands trygð í Atlantshafssbandalaginu

Jöðu varnarbandalagi að vísu gagnslausu, sem sje bandalagi Sameinuðu þjóðanna, og þar sem hervarnir landsins voru mál, sem Íslendingar á einhvern veg urðu að sjá fyrir, ef þeir með rjettu vildu teljast til sjálfstæðra þjóða.

Þess var auðvitað að gæta við meðferð málsins, að í sáttmálanum væri ekkert, sem gerði hann óaðgengilegan fyrir Íslendinga. Íslendingar hvorki gátu nje vildu verja sig sjálfir. Ennþá síður vildu þeir þó vinna það til, að hafa fastar herstöðvar hjer á landi á friðartínum, eða erlendan her að staðaldri í landinu. Menn óttuðust, að þó að slíkt e. t. v. kynni að leiða til aukins varnaröryggis, þá kynni það á hinn böginn að leiða til missis þess sjálfstæðis, sem menn um fram allt vildu vernda.

Erfitt úrlausnarefni

Því ber þess vegna ekki að neita, að lausn öryggismála Íslands og Íslendinga, er erfið. Venjulega er frumskilyrði lausnar þeirra mála það, að aðili vilji sjálfur nokkuð af mörkum leggja. Íslendingar treysta sjer hinsvegar hvorki til að verja landið sjálfir nje ljá landið á friðartínum til undirbúnings þess, að aðrir verji það.

Smæð þjóðarinnar gerði þetta skiljanlegt, en auðveldaði að sjálfsgöðu ekki úrlausnarefnið. En þýðing landsins, ef til ófriðar. Eina úrræðið er þess vegna ar kemur, er svo mikil og aðbað, að bindast samtökum við stæður allar slikein, að þratt önnur ríki, um, að þau sameinst Íslendingum um varnir landsins eða sjái fyrir þeim.

Þetta var gert með hervarnarsamningnum 1941, við Bandaríkin. Hann fjell úr gildi, er Keflavíkursamningurinn var gerður í október 1946. Töldu menn sig þá sæmilega örugga, að því að hernaðarákvæði sáttmála Sameinuðu þjóðanna voru komin í staðinn. En þau ákvæði hafa því miður hingað til reynst vera einbert pappírsgagn. — Forsenda fyrir starfshæfni bandalags Sameinuðu þjóðanna var samkomulag stórveldanna. Úr því að það samkomulag brást, var ekki neins skjóls að leita hjá Sameinuðu þjóðunum, ef til stórataka kæmi.

Aðrar þjóðir, sem voru betur staddir um varnir sinar en Íslendingar, sáu og skildu þessar staðreyndir. Þess vegna efndu þær til Atlantshafssbandalagsins.

Þegar Íslendingar skyldu kveða á um báttóku sína í því bandalagi, var sú ákvörðun þeim mun auðveldari sem Íslendingar voru þá þegar í að dvelja her á friðartínum.

Utanríkismál 9

16. Íslendingar

17. Íslendingar

18. Íslendingar

19. Íslendingar

20. Íslendingar

21. Íslendingar

22. Íslendingar

23. Íslendingar

24. Íslendingar

25. Íslendingar

26. Íslendingar

27. Íslendingar

28. Íslendingar

29. Íslendingar

30. Íslendingar

31. Íslendingar

32. Íslendingar

33. Íslendingar

34. Íslendingar

35. Íslendingar

36. Íslendingar

37. Íslendingar

38. Íslendingar

39. Íslendingar

40. Íslendingar

41. Íslendingar

42. Íslendingar

43. Íslendingar

44. Íslendingar

45. Íslendingar

46. Íslendingar

47. Íslendingar

48. Íslendingar

49. Íslendingar

50. Íslendingar

51. Íslendingar

52. Íslendingar

53. Íslendingar

54. Íslendingar

55. Íslendingar

56. Íslendingar

57. Íslendingar

58. Íslendingar

59. Íslendingar

60. Íslendingar

61. Íslendingar

62. Íslendingar

63. Íslendingar

64. Íslendingar

65. Íslendingar

66. Íslendingar

67. Íslendingar

68. Íslendingar

69. Íslendingar

70. Íslendingar

71. Íslendingar

72. Íslendingar

73. Íslendingar

74. Íslendingar

75. Íslendingar

76. Íslendingar

77. Íslendingar

78. Íslendingar

79. Íslendingar

80. Íslendingar

81. Íslendingar

82. Íslendingar

83. Íslendingar

84. Íslendingar

85. Íslendingar

86. Íslendingar

87. Íslendingar

88. Íslendingar

89. Íslendingar

90. Íslendingar

91. Íslendingar

92. Íslendingar

93. Íslendingar

94. Íslendingar

95. Íslendingar

96. Íslendingar

97. Íslendingar

98. Íslendingar

99. Íslendingar

100. Íslendingar

101. Íslendingar

102. Íslendingar

103. Íslendingar

104. Íslendingar

105. Íslendingar

106. Íslendingar

107. Íslendingar

108. Íslendingar

109. Íslendingar

110. Íslendingar

111. Íslendingar

112. Íslendingar

113. Íslendingar

114. Íslendingar

115. Íslendingar

116. Íslendingar

117. Íslendingar

118. Íslendingar

119. Íslendingar

120. Íslendingar

121. Íslendingar

122. Íslendingar

123. Íslendingar

124. Íslendingar

125. Íslendingar

126.

Íslensk Fólk

Vörðum

74. árg., 26. árg.

41. tbl. — Þriðjudagur 27. september 1949.

Prentsmiðja Morgunblaðsins



PÓRUNN JÓHANNSDÓTTIR — Ljósmyndin var tekin í fyrrkvöld eftir hljómleikana. — (Ljós. Mbl. Ö. K. Magnússon).

Rúmlega 138 þús. íbúar hjer Karlmann fleiri en konur

Hagföldin skýra frá mannsjöldanum 1948

HAGTÍDINDIN, sem nýlega eru komin út, skýra frá því, að um síðustu áramóti hafi íbúar landsins verið 138.502 að tölum og hafði fjölgæð um 2.567 manns á árinu 1948. — Í 11 kaupstöðum landsins búa 80.764. Í sveitum landsins búa 57.738 og í 31 kauptúní og þorpi búa 17.427 manns. — Karlmann eru rú fleiri en konur.

Kaupstaðirnir.

Fjölmennstu kaupstaðirnir eru: Reykjavík með 53.384 íbúa, Akureyri með 6.761 íbúa, Hafnarfjörður 4.699, Vestmannaeyjar 3.501, Siglufjörður 3.103, Ísafjörður 2.830, Akranes 2.500, Neskaupstaður með 1.293 íbúa, Sauðárkrúkur með 992 íbúa, Ólafsfjörður 938 og Seyðisfjörður 763 íbúa.

Fjölmennstu sýslurnar.

Gullbringu- og Kjórsarsýsla er fjölmennasta sýsla landsins og telur 7793 íbúa, þá kemur Þingeyjarsýsla 5758, Arnessýsla með 5503, Eyjafjarðarsýsla 4369, S. Múlasýsla með 4139, Ísafjarðarsýsla 3970, Húnvatnssýsla 3417 og Snæfellsnesssýsla með 3150 íbúa.

Á árinu 1948 var Keflavík fjölmennasta kauptúníð á landinu, en það öðlaðist ekki kaupstaðarjettindi fyrr en á þessu ári sem kunnugt er. — Íbúar í Keflavík eru 2.067 talsins. — Næst fjölmennast er Húsavík með 1.213 íbúa. — Hin kaup-

túnin og þorpin telja flest milli 300 og 400 íbúa. Á Þingeyri í Dýrafirði búa 319 manns en fá-mennasta þorpið telur 314 íbúa og er það Hnífsdalur.

Í Hagföldindunum segir svo til a:

Við bæjarmanntölin í Reykjavík voru alls skrásettir 53.836 manns árið 1947 og 55.037 árið 1948, en þar af voru taldir eiga lögheimili annarsstaðar 2.146 árið 1947 og 1.653 árið 1948.

Þegar þeir eru dregnir frá, kemur fram heimilisfastur mannföldi í Reykjavík.

Þegar borin eru saman ársmanntölin 1947 og 1948, þá sjest, að mannfjölgun á öllu landinu árið 1948 hefur verið 2.567 manns eða 1.9%. Er það mun minni fjölgun heldur en árið á undan, 1947. Þá var hún 3.185 manns eða 2.4%, en 1946 var hún aðeins 1.8% og 2.0% árið 1945.

Árið 1948 hefur fólk i kaupstöðum fjölgæð um 2.269 manns um slægi.

Framm a bis. 3

Bjarni Benediktsson:

Utanríkismál 4

ÍSLENDINGAR GETA EKKI SJÁLFIR VARID LAND SITT

ÍSLENDINGAR vilja búa í landi sinu í friði og hafa ekki löngun til að ásælast lönd annara þjóða.

Að vísu eru sumir, sem telja Ísland eiga rjett til Grænlands. Sú hugmynd er nú í athugun hinna færustu ísl. lögfræðinga. En hver sem niðurstaða þeirra verður, er vist, að eingum kemur til hugar að sækja til yfirræða í Grænlandi með vopnavaldi, því að Íslendingar eru vopnlaus þjóð og frábitnir öllum hernaði. Þeir munu aðreið sækja kröfur á hendur öðrum nema með friðsönum hætti.

Vopnleysi Íslendinga

Vopnleysi Íslendinga og friðsemi hefur úrslita þýðingu, þegar íhugað er, hvernig þeir geti náð helsta markmiði utanríkistefnu hvers sjálfstæðs lands, sem sje að stuðla að því, að þjóðin fái að lifa í landi sinu ótrufluð af yfirlangi annara.

Áður fyrr treystu menn í þessum efnum þeiri vernd, sem Danmörk mundi veita Íslandi, ef til ófriðar kæmi. Trúin á þá vernd fór samt mjög rjendi siðustu áratugina, enda áttu Íslendingar ekki kröfu til hernaðarverndar af hálfu Danmerkur eftir 1918.

Eftir að hernaðarvernd Dana var úr sögunni með setningu sambandslaganna ætluðu Íslendingar í hennar stað að treysta á hlutleysisyfirlýsinguna, sem gefin var í 19. grein þeirra laga. Sú yfirlýsing var þó aldrei virði þess pappírs, er hún var letruð á, og veitti landinu ekki augnabliksvernd í fyrsta skipti, sem á hana reyndi.

Breski flotinn

Það afl, sem raunverulega hafði verndað Ísland á síðustu öldum, var breski flotinn. Hann bjelti hervirkjum burtu frá Íslandi, bæði í Napóleonsstyrjöld unum um og eftir 1800 og í heimsstyrjöldinni fyrri 1914—18. Þetta afl var íslendingum að visu litt sýnilegt og sumir skammsýnir menn skildu þess vegna ekki hverja þýðingu sjóveldi Breta hafði fyrir Ísland.

Þegar heimsstyrjöldin síðari höfst 1939 hofðu engar ráðstafanir verið gerðar til varnar Íslandi eða viðræður átt sjer stað við vinsamlegar þjóðir um, hvað gera skyldi ef í harðbakkani slægi.

Vera kann, að landið hafi eingöngu þýðingu sem samgönguleið á milli hernaðarstöðva.

Vera kann, að þýðing landsins fyrir tilteknar þjóðir sje sú ein, að hindra, að aðrar þjóðir geti notað það þess fyrrnefndu til ills.

brynjuna frá 1918 vera ærna vörn. Á meðan Bretar þurftu ekki að óttast um yfirræð sin á hafinu, reyndi ekki á haldgæði verndar hlutleysisins fyrir Ísland.

Hlutleysi veitir enga vernd

En þegar halla tók fyrir Bretum í Noregi vorið 1940 og sjá mátti fyrir, að Þjóðverjar mundu geta notað hafnir Noregs fyrir herskipalægi og kafbátastöðvar, töldu Bretar, að bækistöðvar á Íslandi væri sjer óhjákvæmileg nauðsyn, svo sem berum orðum kemur fram í 1. hefti stríðssögu Churchills. Var þá skammt á milli orða og athafna Bretta, og hlutleysidugði Íslendingum ekki andartak lengur en Bretum líkaði.

Það var ekki einungis nauðsyn Bretra á nýjum flotastöðvum til að vega upp á móti aðstöðu Þjóðverja í Noregi, sem knúði Breta til að ná aðstöðu á Íslandi. Flugvjelarnar gerbreyttu hernaðartækninni, og höfðu menn þó engan veginn áttáð sig til hlitar á þýðing þeirra vorið 1940. En eftir að hernaðarþýðing þeirra var augljós, jókst mjög hernaðarþýðing Íslands.

Margskonar hernaðarþýðing

Land getur haft hernaðarþýðingu af mörgum mismunandi ástæðum.

Vera kann, að aðrar þjóðir sækist þar eftir yfirræðum sökum auðlegðar þess og fólksmergðar.

Vera kann, að þar sjau mikilvæg efni, annaðhvort í sjálfsjær eða til vinnslu ýmiskonar hernaðarnauðsynja.

Vera kann, að landið hafi

árása á aðrar þjóðir eða sem varnarvirki.

Vera kann, að landið hafi eingöngu þýðingu sem samgönguleið á milli hernaðarstöðva.

Vera kann, að þýðing landsins fyrir tilteknar þjóðir sje sú ein, að hindra, að aðrar þjóðir geti notað það þess fyrrnefndu til ills.

Hernaðarþýðing Íslands

Öllum má vera ljóst, að hernarðarþýðing Íslands liggur ekki í fólkssjölda eða auðlegð. Íslendingar eru svo fáir og fátaðir, að þeir hvorki geta lagt menn nje fjármuni fram til að verja land sitt til langframa fyrir áras frá nútíma hernaðarveldi. Þeir geta þess vegna ennþá síður lagt fram menn eða fje til herfara á hendur öðrum.

Engu að síður hefur Ísland, eftir að þýðing fjarlægðanna hvarf og með nútíma samgöngu tækjum, mikilvægt hernaðargildi.

Bestu lýsinguna á hernaðarþýðingu Íslands gaf þýskur herfræðingur á milli styrjaldanna 1918—1939, er hann mælti, „að Ísland væri eins og skammbýssa, er miðað væri gegn Bretum og Bandaríkjum“.

Ef herveldi andstætt Bretum og Bandaríkjum hefði yfirræðin á Íslandi, ætti það til-tölulega auðvelt með að trufla eða hindra samgöngur milli þessara tveggja höfuðvelda. Auk þess væri tiltölulega auðvelt að gera beinar flugarásir á bæði þessi lönd frá Íslandi.

Hinsvegar er greinilegt, að bæði þessi ríki, saman og hvort í sínu lagi, ráða yfir stöðvum, sem eru miklu hentugri en Ísland til árasa á öll hugsanleg óvinaríki þeirra.

Af þessum sökum er bæði Bretlandi og Bandaríkjum allt að því lífsnauðsyn að koma í veg fyrir, að önnur herveldi fái hjer bækistöðvar, hvort heldur áður en ófriður hefst eða með skyndiáras eftir að ófriður hefur brotist út.

Önnur herveldi hafa aftur á móti fyrst og fremst bá hagsmuni, að geta notað Ísland til árasa á þessi tvö ríki, ef þau hyggja á ófrið við þau.

Kommúnistar vilja halda Íslandi opnu fyrir árásaríki

Þeim Íslendingum, sem er bæði kappsmál að Bretlandi og Bandaríkjum verði komið á knje, er auðvitað ljós hernaðarþýðing landsins og vilja nota hana til framdráttar þeim málstað, er þeir trúu á.

Bjarni Benediktsson laipnið í tubnøðòjdum 5

Leitað eftir nýjum ráðum til varnar landinu eftir að hlutleysið hafði reynst gagnslaust

ATBURÐIR síðari heimsstyrjaldarinnar kenndu Íslendingum, að þeir gátu ekki umflúið staðreyndirnar um hernaðarbýdingu landsins, að hlutleysið var engin vörn og að þeir gátu ekki látið sjer í ljettu rúmi liggja, hvor ofan á yrði í þeim heljarátökum, er þá áttu sjer stað.

Hervarnarsáttmálinn við Bandaríkin sumarið 1941 kvað upp dauðadóminn yfir „hlutleysis“-kenningunni, sem reynst hafði máttvana til verndar landinu.

Íslendingar sáu landi sínu borgið með samningum við stórveldin og þorðu að velja á milli

I ræðu minni á Þingvöllum 18. júní 1943 drap jeg á þýðingu hervarnarsamningsins. Jeg sagði þá um samning þenna m. a.:

„Með honum varð gerbreyting á utanríkisstefnu Íslands.

Pangað til höfðu Íslendingar stranglega fylgt því fyrirmæli 19. greinar sambandslaganna, að Ísland lýsti ævarandi hlutleysi sínu. Af þessari stefnu leiddi algert athafnaleysi í utanríkismálum, öðrum en þeim, sem varða verslun og viðskipti. Reglan var sú ein, að bíða og sjá hvað setti

Með hervarnarsamningnum var í fyrsta skipti og á eftirminnilegan hátt horfið frá þessari reglu. Hlutleysisfirlýsingin í 19. gr. sambandslaganna var brotin. E. t. v. ekki þegar í stað, en að því stefnt, þar sem allir bjuggust við, að Bandaríkin mundu áður en lyki lenda í ófriðnum, svo sem brátt varð.

Eigi verður um það deilt, að horfið var frá hinu algera hlutleysi af ríkri nauðsyn. En þarna er enn eitt dæmi þess, að straumur tímans ber í brott hvert fyrirmæli sambandslaganna af öðru, og að þessu sinni áttu Bretland og Bandaríkin beinan hlut að.

Mikilsverðara er þó hitt, að atburðirnir höfðu kennt Íslendingum, að einangrun þeirra var úr sögunni. Þeir urðu að taka upp athafnasemi í utanríkismálum. Sjá landi sínu borgið með samningum við stórveldin og þora að velja á milli.“

Brynjólfur Bjarnason sagði, að á Íslandi mætti skjóta án miskunnar, að eins og það yrði Rússum að gagni

Óhætt er að fullyrða, að fyrir árið 1940 mundu fáir Íslendingar hafa viljað gera slikan samning við nokkra þjóð. Auðvitað voru menn misjafnlega fljótir að áttu sig á hinu breyttu viðhorfi, en þó var hervarnarsamningurinn samþykktur með samhljóða atkvæðum allra þingmanna annara en fulltrúa kommúnista á Alþingi.

Kommúnistar ætluðu að útvega Rússum átyllu til íblöndunar um íslensk mál

Brynjólfur Bjarnason gerði á eftirminnilegan hátt grein fyrir afstöðu kommúnista, er hann sagði, að Íslendingar myndu ekki telja það eftir sjer þótt hjer „verði skotið án allrar miskunar“, „ef ráðstafanir Bandaríkjanna yrðu til þess, að veitt yrði virk aðstoð í þeiri baráttu, sem háð er á austur vígstöðvunum“. (Alþingistíðindi 1941, 57. löggjafing. síða 45, 5. sbr. 24.—28. lína að ofan).

Á þessari úrslitastundu gat aðalumboðsmáður kommúnista flokksins hjer á landi ekki dulid það, að hann taldi, að hagsmunir Rússaa ættu að ráða meira um utanríkisstefnu Íslendinga en hagsmunir Íslendinga sjálfrá. Sem betur fer, voru það þó fáir, sem litu þannig á, og nú er það orðið viðurkennt af öllum nema æststu kommúnistum og örfaum sjervitringum, að Íslendingar hafi gert rjett, þegar þeir gerðu hervarnarsamninginn 1941.

Kommúnistar vildu fá ábyrgð Rússaa

Um hitt voru allflestir sammála, að þótt hervarnarsamningurinn 1941 væri hagkvæmur úr því, sem komið var, þá var ekki með honum fundin varanleg lausn á vörnum Íslands, ef til síðari ófriðar kæmi.

Um það bil, sem lýðveldið var stofnað 1944, var það að vonum mjög rikt i hugum manna, hvernig tryggt yrði framtíðarþryggi Íslands. Þá var einnig tölubert unnið að því meðal alþingismanna að hefja Alþingi upp úr þáverandi óvirðingu, vegna setu utanþingsstjórnarinnar sökum ósamlyndisins á Alþingi. Áttu sjer þess vegna um þær mundir stað allitarlegar viðræður á milli flokkanna um möguleika á stofnun þingræðisstjórnar.

Í þeim viðræðum lögðu kommúnistar höfuðáherslu á, með svipuðum hætti og þeir höfðu gert 1941, að fengin yrði viðurkenning Bandaríkjanna, Bretlands og Sovjetlýðveldanna á frelsi, fullveldi og friðhelgi Íslands að styrjöldinni lokinni. Áttu þessi ríki í sameiningu að taka ábyrgð á, að landið fengi að njóta þessa sjálfstæðis og að ekki yrði gengið á rjett þess á nokkurn hátt.

Samskonar ábyrgð notuð til undirokunar

Út af fyrir sig hljómaði þetta vel. En ekki þurfti mikla þekkingu á alþjóðamálum til að sjá, að slike ábyrgðaryfirlýsingar tiltekinna ríkja eru mjög var hugaverðar.

Slike ábyrgðaryfirlýsingar hafa oft verið notaðar af þeim ríkum er þær gáfu, sem skjóti, til þess

að hlutast til um málefni þeirra ríkja, sem vernda átti, eða jafn vel undiroka þau og innlima með öllu.

Albánía, Belgía, Luxembourg Malta og Krakau fengu öll á sínum tíma hlutleysisábyrgð tiltekinna ríkja. Skömmu eftir, að ábyrgðin var gefin, var Krakau innlimuð af einu þeirra ríkja, sem ábyrgst hafði hlutleysi þess. Malta er, þrátt fyrir hlutleysisábyrgðina, fyrir löngu orðin hluti af breska heimsveldini. Ítalía rjeðist á Albáníu þrátt fyrir hlutleysis- og vinattusamninga. Þýskaland rjeðist að ósekju á Belgia og Luxembourg þrátt fyrir ábyrgðina á hlutleysi þeirra.

Meðferð Rússaa á baltnesku þjóðunum

Fram eftir ári 1939 reyndu Bretar og Frakkar að semja við Rússaa um, að halda Þjóðverjum í skefjum. Rússar töku þessu líklega, en settu það skilyrði, að hlutleysi Eistlands, Lettlands og Lithauens yrði tryggt eða gert raunverulegt. Þetta átti að gerast með ábyrgð Rússlands, Englands og Frakklands.

Samkomulag náðist ekki um betta vegna þess, að þjóðirnar þjár, sem sagt var að tryggja ætti, óttuðust, að þá tryggingu ætti að nota sem yfirvarp fyrir eina ábyrgðarþjóðina til að her-taka lönd þeirra. Eftir að Rússar höfðu samið við Þjóðverja 23. ágúst 1939, kúguðu þeir þessar þjár þjóðir til að láta sig fá herstöðvar í löndum þeirra. Var það gert undir því yfirvarpi, að annars væri yfirvofandi, að Englendingar og Frakkar bryti á þeim hlutleysi þeirra, með því í upphafi ófriðarins að ryðjast inn um dönsku sundin og sigla eftir endilöngu Eystrasalti, þar sem Þjóðverjar þá höfðu öll ráð. Herstöðvarnar notuðu Rússar síðan til þess að svípta þjóðir þessar sjálftæði og innlima þær og lönd þeirra í Rússland.

Fyrir þá, sem vildu læra af reynslu annara og forðast ágengni yfriegangssamra stórvelda var þess vegna ekki girtil, að sækjast eftir slíkri ábyrgðaryfirlýsingu, sem kommúnistar óskuðu eftir. Það mál datt því niður.

Kommúnistar vildu, að Ísland segði óðrum eins, ef það yrði Rússum

Kommúnistar fengu ekki ósk um sínum um þetta fullnægt, hvorki í sambandi við lýðveldisstofnunina 1944 nje þingræðisstjórnarmyndunina í október sama ár. Var þeim mun hægara að vísa þessum krifum á bug, sem vitað var, að um þess

ar mundir var hafinn undirbúningur alþjóðasamtaka, sem skyldi tryggja heimsfriðinn að styrjöldinni lokinni.

Snemma árs 1945 fengu Íslendingar vitnesku um, að þeir væru velkomnir í þessi fyrirhuguðu samtök. Það skilyrði var þó sett, að Íslendingar yrði að lýsa yfir ófriði á hendur Þýskalandi eða Japan, til þess að geta orðið stofnandi samtakanna. Mál þetta var mikil rætt á meðal þingmanna, bæði á flokksfundum og lokuðum þingmannafundum.

Það leyndi sjer ekki, að kommúnistar voru því mjög fylgjandi, að Íslendingar segðu þessum tveim stórveldum, sem þá var mjög tekið að hallast fyrir, strið á hendur, eða a. m. k. viðurkenndu, að Ísland væri í striði við þau. Sóttu kommúnistar það af ofurkappi, að þessi háttur væri á hafður og lögðu mikla fæð á þá, sem þeir töldu því andviga.

Meginhluti þingmanna vildi þó ekki ljá þessu liðsyrði. Sögðu flestir sem satt var, að Íslendingar hvorki gæti sagt öðrum þjóðum strið á hendur nje háð styrjöld, en hefðu þegar stutt málstað bandamanna eftir því, sem þeir hefðu haft föng til.

Kommúnistar vildu ihlutun Rússaa um íslensk mál

Þeim, sem höfðu viljað knýja Ísland til striðspáttóku, þóttu þessi svör að vonum egi fullnægjandi, og var Íslandi þess vegna ekki boðið að vera meðal stofnenda bandalags Sameinuðu þjóðanna.

Íslendingar höfðu af því hvorki tjón nje miska, þótt þeir yrðu egi stofnendur þess banda lags. Hitt duldist engum, að annað lá að baki ákefðar kommúnista um striðsfirlýsinguna en uppi var látið. Kom þá mörg um til hugar, að með henni hefði átt að fá Rússum samskonar átyllu til ihlutunar um Íslandsmál eins og ætlað hafði verið með ábyrgðaryfirlýsingunni, sem kommúnistar vildu knýja fram 1941 og 1944.

— Bjarni Benediktsson

Frh. af bls. 1.

Gæti það illa öðruvísi verið en að þeir, sem sannfærðir eru um, að Bretland og Bandaríkin sjeu aðal-próskuldarnir fyrir sönum framförum í heiminum vildu nokkuð af mörkum leggja til að ryðja þeim úr vegi. Eftir að Hitler sál. leið eru kommúnistar helstu málsvarar þessarar skoðunar um skaðsemi Bretlands og Bandaríkjanna.

Kommúnistar hjer á landi leggja þess vegna mikla stund á, að búa svo í haginn, að Ísland sje hægt að nota til árása á þessi tvö skaðsemarríki. Þeir telja það hið mesta og mikilvægasta verkefni sitt að sjá svo um, að Ísland liggi sem ónotaður rýtingur, er rekinn verði í bakið á þessum tveim heimsveldum.

Verum viðbúnir

Sem betur fer eru það áreiðanlega fáir Íslendingar sem vísvitandi vilja láta nota land sitt á benna veg. Allur þorri manna hjer á landi óskar þess einlægilega, að landið hefði enga hernaðarþýðingu. En þeir fá ekki gert við staðreyndunum.

Eins og nú háttar til í heiminum hlýtur Ísland að blandast inn í heimsstyrjöld brjótist hún út, hvort sem Íslendingar óska þess eða ekki. Siðasta styrjöld kvað upp sinn ótvíraða dóum um það. Allt, sem menn vita um hugsanlega nýja styrjöld, bendir til þess, að þýðing Íslands verði þá ennpá meiri en hún var síðast. Þess vegna hljóta allir þjóð

hollir Íslendingar fyrst og fremst að vinna af alefli á móti því, að ný styrjöld brjótist út. En samhliða því verða þeir að sjá landi og þjóð borgið eftir föngum, ef allar hinar fögru friðarvonir skyldu að engu verða fyrir ágengni árásar-mannanna.

— Fólkstjóldinn

Frh. af bls. 1. eða um 2.9%. En í sýslunum hefur fólk fjlölgð um 298 manns eða um 0.5%. Í Reykjavík hefur fólk fjlölgð um 1.694 manns eða 3.3%. Í 8 af hinum kaupstöðunum hefur fólk fjlölgð um að fækkað í 2, Ísafirði og Seyðisfirði.

Myndabók fyrir börn

KOMIÐ er í verslanir myndahæftið „Dýrin“. Er það ætlað börnum og hefir inni að halda myndir af ýmsum villidýrum. Fylgir hverri mynd vísubrot eftir Freystein Gunnarsson, skólastjóra og einnig bókstafur hvers dýrs fyrir sig, svo sem L fyrir Ljón, T fyrir Tígrisdýr og H fyrir Hljebærði. Er sennilegt, að þetta kenni börnum að þekkja stafina og opni kannski um leið fyrir þeim nýja heima um tilveru einkennilegra dýra út um viða verold. Heftið er ljósprentað hjá Litho-

Bjarni Benediktsson:

Utanríkismál 6

Ísland gekk í hernaðarbandalag 1946 er það gerðist ein af sameinuðu þjóðunum

VIÐ udirbúninginn að stofnun bandalags Sameinuðu þjóðanna urðu margar greinar með stórveldunum. Um sama leyti kom og á daginn, að Rússar vildu ekki una því, að frelsi og lýðraði ríkti í næstu nágrannaríkjum þeirra til vesturs, heldur vildu þeir, að lönd þessi yrðu, þvert ofan í gerða samninga, leppriki Rússlands, aðeins með formlegu sjálfstæði en Sovjetskipulagi, alveg án tillits til óska þjóðanna sjálfrar.

Bandaríkin biðja um herstöðvar

Allt varð þetta til þess, að ýmsir óttuðust, að heimsfriðurninn yrði ekki eins öruggur að aflóknunum hildarleiknum og menn höfðu vonað. Enda fóru þá flestar þjóðir, hver eftir sinni getu, að tryggja hag sinn „upp á gamla móðinn“.

Hinn 1. október 1945 snjeri Bandaríkjastjórn sjer til íslensku stjórnarinnar og óskaði þess, að í stað hervarnarsamningsins frá 1941, sem deila mátti um, hvenær falla skyldi úr gildi, yrði samið um, að Bandaríkin fengi hjer á landi herstöðvar til langa tíma.

Eftir að íslensku stjórnin hafði ihugað þetta mál vandlega og haft um það samráð við þingflokkana, svaraði hún því, að Íslendingar gætu ekki orðið við þessum óskum Bandaríkjastjórnar. Áttu sjer stað um þetta nokkur orðaskipti á milli stjórnanna, en þeim lyktaði svo, að Bandaríkjastjórn ljet málid kyrrt liggja.

Kommúnistar höfðu fyrir löngu markað þá stefnu sína, að þeir höfðu ekki á móti afskiptum sjerstakra stórvelda af málum Íslands, ef Sovjet-Rússland var í þeirra hóp, ella voru þeir hverskonar samningum við önnur stórveldi algerlega andvígir, þ. á. m. þessum.

Yfirlýsing Ólafs Thors

En þeir Íslendingar, sem eingöngu litu á hagsmuni íslensku þjóðarinnar, gátu heldur ekki orðið við þessum óskum stjórnar Bandaríkjamanna. Ólafur Thors lýsti 26. apríl 1946 stefnu Íslendinga rjettilega á þessa leið:

„Voldug vinabjóð hafði borð fram óskir við stjórn Íslands. Íslendingar áttu henni margt gott upp að unna og af henni þegið margvislega beinu og ó-beina aðstoð á styrjaldarárunum. Og enn var þess að minnst, sem Íslendingar aldrei gleyma, að Bandaríkjamenn viðurkendu allra þjóða fyrstir skýlausum rjett okkar til að endurreisa lýðveldið og studdu okkur betur og drengilegar í lokabætti sjálfstæðisbaráttunnar en nokkur önnur þjóð. Bandaríkin voru því als góðs makleg. En þegar þau beiddust þess, sem Íslendingar engum vilja í tje líta, var ekki hægt að segja

já. Í slíku málí verða íslenskir hagsmunir einir að ráða“.

Ísland gengur í bandalag Sameinuðu þjóðanna

Það eitt að neita Bandaríkjum um herstöðvar hjer á landi, var auðvitað ekki nóg. Eftir var það megin verkefni, að træggja landsmönnum frið og varnir, ef til ófriðar kæmi, án þess, að nokkuð það væri látið af höndum, sem við engum vildum láta í tje.

Þrátt fyrir það þótt samlyndi Sameinuðu þjóðanna væri þá þegar allstírt, þótti mönnum samt sem i samtökum þeirra fælist helsta vorin um, að friðum yrði haldið uppi, og þar væri helst að leita verndar fyrir smáþjóðirnar.

Þegar íslensku stjórninni barst vitneskja um, að Ísland ætti þess völ afarkostalaust, að gerast þáttakandi í bandalagi Sameinuðu þjóðanna, lagði hún þess vegna til, að svo yrði gert. Þing var kallað saman á miðju sumri 1946 til ákvörðunar um þáttöku í þessu bandalagi, og var hún samþykkt þar með yfir gnaefandi meirihluta atkvæða.

36 þingmenn greiddu atkvæði með þáttökunni, en aðeins 6 á móti: 5 Framsóknarmenn og Hannibal Valdimarsson. Allir kommúnistar, flestir Sjálfstæðismenn og Alþýðuflokksmenn en aðeins tveir Framsóknarmenn, Bjarni Ásgeirsson og Hermann Jónasson, greiddu atkvæði með því að ganga í bandalagið.

Hernaðarbandalag

Með þáttökunni sinni í bandalagi Sameinuðu þjóðanna gerðust Íslendingar aðilar að hernaðarbandalagi Samkvæmt sátt mála Sameinuðu þjóðanna getur Öryggisráðið, ef eithvert ríki ræðst á annað, og aðrar aðgerðir reynast ófullnægjandi, gripið til hernaðaraðgerða með lofther, flota og landher, eftir því sem nauðsyn krefur, til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi, sbr. 42, grein sáttmálans.

Í 43. grein takast allir meðlimir hinna Sameinuðu þjóða á hendur, að láta Öryggisráðinu í tje, ef það krefst þess, samkvæmt sjerstökum samningi eða samningum, herlið, aðstoð og fríðindi, þar með talinn rjettur til yfirferðar, eins og nauðsynlegt er, til varðveislu heimsfriði og öryggi.

Í 45. grein segir, að meðlimir skuli ætíð hafa reiðubúnar eigin lofthersveitir til sam-eiginlegra alþjóðlegra þingunaraðgerð. Loks segir í 47. grein að sett

skuli á stofn herforingjanefnd, til að gefa Öryggisráðinu að stoð og ráðleggingar um öll þau mál, sem varða hernaðarþarfir þess.

Afneitun hlutleysis-stefnunnar enn ítrekuð

Eftir sáttmálanum er ótvírætt, að hlutleysi einstakra ríkja kemur ekki til greina, heldur eru þau skyldug til að aðstoða Öryggisráðið við varðveislu friðar og öryggis í heimnum.

Íslendingar höfðu að visu á árinu 1941 yfirgefið hlutleysisstefnuna. Sú ákvörðun var enn ítrekuð með þáttöku í bandalagi Sameinuðu þjóðanna. Það skildu Íslendingar jafnt sem aðrir.

Sviss, sem er eina ríkið, er þrátt fyrir allt hefur ekki viljað hverfa frá hlutleysisstefnunni, sýndi skilning sinn á þessu í verkinu. Þar sem það neitaði að ganga í bandalag Sameinuðu þjóðanna, vegna þess að slíkt væri ósamrýmanlegt hlutleysi landsins.

Ísland aðili hernaðarbandalags

Íslendingar afneituðu ekki aðeins hlutleysinu með þáttöku sinni í bandalagi Sameinuðu þjóðanna, heldur gerðust þeir þá, eins og fyrr segir, aðilar hernaðarbandalags.

Síðar hafa sumir þeirra, er ákafastir voru í stuðningi við inngöngu Íslands í bandalag þetta, hamrað á því, að Ísland mætti aldrei gerast aðili hernaðarbandalags. Það var fullseint sjeð, því að þá hefðu þeir átt að berjast á móti þáttöku Íslands í þessu viðtækasta hernaðarbandalagi, sem stofnað hefur verið og sagan kann frá að greina.

Hitt er annað mál, að þáttaka Íslands í þessu hernaðarbandalagi sem öðrum, hlaut að verða með nokkrum sjerstökum hætti, þar sem Íslendingar eru vopnlaus þjóð og frábitin öllum hernaði. En þeim mun meira reið Íslendingum á, að tryggja sig með samningum við aðra. Enda hlaut landið án slikra samninga að bíða sem ó-varin bráð fyrir fyrsta árásaríki.

Af því að Íslendingar skildu þá hættu gengu þeir í bandalagið.

Yfirlýsing utanríkismálanefndar

Utanríkismálanefnd, sem fjall aði um málið á þinginu 1946, segir um þetta sínar réttum „Íslendingar eru reiðubúnir

til þess að gangast undir þær skuldbindingar, er sáttmálinn leggur á meðlimina. Einná þyðingarmest ákvæðanna um skyld ur og kvaðir er 43. grein sáttmálans. Sú grein áskilur meðlimunum samningsrjett við Öryggisráðið um kvaðir samkvæmt greininni, og leggur nefndin þann skilning í ákvæðið, að engar slíkar kvaðir sje unnt að leggja á íslenska ríkið nema að fengu samþykki þess sjálf. Íslendingar eru eindregið andvígir herstöðvum í landi una.

sínu, og munu beita sjer gegn því að þári verði veittar“.

Með þessum fyrirvara ætlaði nefndin auðvitað ekki að koma í veg fyrir, að herstöðvar yrðu látnar á ófriðartímum. Ef menn hefðu ætlað að neita sliku var þátttaka í bandalaginu gersamlega býðingarlaus.

Hitt óttuðust menn, að vegna þess að Ísland gæti ekki látið annað í tje, yrði herstöðva krafist á friðartímum og á það vildu menn alls ekki fallast.

Þessi sjerstaða Íslendinga var virt og tók Ísland því seti meðal Sameinuðu þjóðanna haustið 1946. Höfðu menn með því tryggt frið og öryggi landsins eins vel og þá var frekast mögulegt og töldu þess vegna, að eftir atvikum mætti vel við andvígir herstöðvum í landi una.

Hótel Borgarnes brennur til ösku

Hótelrið varð alelda á svipstundu

24. sept.

EITT STÆRSTA hús Borgarness, Hótel Borgarnes, brann til ösku á skammri stundu um hádegisbilið í gær. — Margt fólk var í hótelinu er eldurinn kom upp, en það komst allt út ómeitt. — Litlu tókst að bjarga af innanstokksmunum, eða öðru sem þar var inni.

Um upptök eldsins er ókunnugt. Því var veitt eftirtekt um kl. 12,30, að eldur stóð út um glugga í rishæð hótelins. Það var tvilyft, portbygt hús, með háu risi og voru þar nokkur gestaherbergi, en hótelrið gat hýst milli 20—30 næturgesti.

Húsið alelda á svipstundu.

Eldurinn hefur farið með leifeturhraða um húsið. Á fáeinum augnablikum var það orðið alelda. Margt gesta var þá í veitingasal hótelins, enda matmálstími. Gestirnir komust allir út ómeiddir og um leið og þeir fóru úr salnum, tóku þeir með sjer húsgögn og annað úr veitingasalnum. Einnig tókst að bjarga einhverju smávegis af miðhæðinni. — Öðru tókst ekki að bjarga og missti forstjórin, nokkuð af eignum sínum, starfsfólk hótelins, 10—12 manns, missti alt sitt, en það bjó í hótelinu.

Næstu hús í hættu.

Slökkviliðið kom á brunastað inn innan stundar. Var þá ljóst, að tilgangslaust var að ætla sjer að bjarga hótelinu. Nærleggjandi hús voru í hættu. Þó logn væri, og var því lögð áhersla á, að verja þessi hús. Á þær hliðar húsanna, er sneru að eldhafinu, voru breidd segl, en síðan dælt vatni á þau. — Á bennan hátt tókst að forða húsum frá nokkrum yfirleittum skemnum. Í einu þeirra munu

þó rúður hafa sprungið vegna hitans frá eldinum.

Brann á 1 klst.

Sem fyrr segir, varð Hótel Borgarness alelda á skammri stundu, en húsið var úr timbri, járnvarið. Grunnflötur þess var um 160 ferm., með tilheyrandi útbyggingum. — Er klukkustund var liðin frá því eldsins varð vart, var húsið hrunið að grunni, en fram eftir degi logaði í rústum þess. Hótelrið var byggt 1906, en síðan hefur það bæði verið stækkað og endurbyggt.

Tilfinnanlegt tjón.

Bruni þessi hefur ekki aðeins í för með sjer tjón fyrir eiganda þess, Ingólf Pjetursson, heldur og fyrir kauptúnið í heild. — Hótelrið var tryggt hjá Bruna-bótafjelagi Íslands og innanstokksmunir og annað, er við kemur rekstri hótelins, var tryggt fyrir aðeins um 40 þús. kr.

Títo mótmælir ungversku „rjettar“ höldunum

BELGRAD, 24. sept.: — Títo marskálkur, sem meðal annars er utanríkisráðherra lands sín afhenti sjálfur ungverska sendi herranum orðsendingu í dag. Mótmælir hann þar harðlega réttarhöldunum yfir Laszlo Rejt og þeim óbúnum í denir ir voru með honum. — Reuter.

Bjarni Benediktsson:**Utanríkismál 3**

ÁHRIF ALPÝÓÐAHYGGJU OG OFSATRÚAR Á UTANRÍKISMÁL

ENGIN bjóð getur lifað algerlega einangruð. Sjerhver beirra verður fyrir margskonar áhrifum af aðgerðum annara bjóða, og hlýtur um margt nauðug eða viljug að miða sínar eigin framkvæmdir við aðgerðir annara. Kenningar, lifs- og heimsskoðanir, sem uppi eru hverju sinni, hafa og mikil áhrif á utanríkisstefnu bjóðanna.

Trúarbragðastyrjaldirnar

Trúarbrögðin hafa oft hleypt stórstyrjöldum af stað. Útbensla Arabaríkjanna fyrir allmögum öldum átti rætur sínar að rekja til ákefðar Araba í útbreiðslu Múhameðstrúar.

Allir kannast við styrjaldirnar, innan ríkja og á milli ríkja, út af trúarágreiningi kapólskramanna og mótmælenda á 16. og 17. öld. Í þær deilur blandaðist að vísu mjög valdatogstreita stórveldanna. Richelieu, sem var kardináli kapólsku kirkjunnar, styrkti t. d. með ráðum og dað herfarir mótmælenda á móti kapólskum mönnum í Þýskalandi.

Þegar þannig stendur á, er oft erfitt að greina á milli hvar valdatogstreitan endar og trúarbragðaofstækið tekur við.

Margskonar trú

Trúin á mannasetningar mun og oftar hafa leitt til styrjaldar en trúin á drottinn. Slik oftrú á mannasetningar á sjer staðenn í dag. Besta dæmi þess eru alþjóðasamtök kommúnista.

Þau eru að vísu ekki í orði kveðnu sögð vera bygð á trú heldur en á „vísindalegri“ skoðun. — Ekki eiga þau vísindi samt neitt skyld við venjuleg rannsóknarvíindi, þar sem meginreglan er sú, að hafa það eitt, er sannara reynist. Því að reynslan er þegar búin að afsanna flestar eða allar af meginkenningum kommúnista.

Engu að síður er hinn alþjóðlegi kommúnismi mikið afl í heiminum. Og hann er enn þá meira afl vegna þess, að helstu forsvarsmenn hans ráða nú ríkjum í einu voldugasta heimsrikini, sem sje Rússlandi. En Rússland er einmitt ágætt dæmi þess, hvernig saman geta blandast í utanríkisstefnu ríkisins gamalpektir og stöðugir stórvelda hagsmunir, og alþjóðleg stjórnmalastefna, sem á sjer fylgjendur í flestum eða öllum ríkjum.

Sovjetstjórnin og zararnir beita sömu ráðum

Kommúnistar fordæma að vísu í orði ákaff heimsveldistefnu zaranna, er ríktu í Rússlandi á undan sjálfum þeim. Engu að síður beitir Sovjetstjórnin flestum þeim ráðum, sem fyrirrennarar hennar beittu til eflingar Rússlandi og veldi sínu.

Sovjetstjórnin fylgir t. d. sömu útpenslu stefnunni og zar-

Takmörk valdatogstreitu og trúarbragðaofstækis

arnir fóru eftir.

Sovjetstjórnin hefur m. a. bygt landakröfur sínar beinlínis á því, að lönd hafi einhverntima áður fyrri heyrt undir einvaldsríki zaranna. — Svo er t. d. um baltnesku löndin þrjú, Eistland, Lettland og Lithauen, austurhluta Póllands, þann hluta Rúmeníu, er nefnist Bessarabía, og þann hluta Japan, er Rússar fengu innlimaðan eftir heimsstyrjöldina síðari.

Í engu þessara landa eða landshluta hafa þegnarir sjálfir fengið að kveða á um örlog sín með þeim hætti, sem viðtekinn er í frjálsum lýðræðisrikjum.

Það, sem úrslitum rjeði, var að Sovjetstjórnin vildi ekki una því, að ríki hennar væri minna en það, sem zararnir höfðu ráðið yfir, en auðvitað var því samfara áhugi fyrir, að sem flestir fengi að njóta Sovjetkipulagsins

um sem fjelgasamtökum í öllum löndum jarðar, yfirlangssteftu sinni til styrktar.

Það er vegna þess, að Sovjetstjórnin lítur á Rússland, sem frumkvöðul byltingarinnar, að hún skirrist ekki við að efla kommunistaflókksdeildir í öðrum löndum. Sovjetstjórnin veit vel, að slikear aðfarir hljóta að spilla sambúðinni við aðrar þjóðir. Þess vegna var yfirlýsingin um að Komintern væri hætt störfum, gefin einmitt

1943, þegar Sovjet-Rússland þurfti á hjálp vestrænu lýðræðisrikjanna að halda til þess að verjast áras Þjóðverja.

Allar líkur benda að visu til, að raunverulega hafi Komintern aldrei hætt störfum. Meðal annars hefur Gouzenko, sá, er ljóstraði upp njósnunum miklu og ljótu í Kanada, skýrt frá því, að upplausn Komintern, hafi verið einber blekking. — Allt það sem hægt var að staðreyna af því, sem Gouzenko sagði, reyndist rjett, og er þess vegna ekki ástæða til að vje-fengja frásögn hans um þetta. Sú frásögn er studd af ótal fleiri rökum.

Miðað við hagsmuni Rússia

Sjálfir hafa Rússar og af-hjúpað að nokkru áframhaldandi starf Komintern með stofnun Kominform. — Hinnymsu deildir kommúnistaflókksins um heim allan sýna og hvarvetna með hegðun sinni og störfum, að þótt þær kallist ólikum heitum á mismunandi stöðum, þá lúta þær leiðsögn Moskva og forráðum í öllu.

Þetta kemur t. d. fram svo að segja daglega hjá deild kommúnista hjer á landi. Það var og berum orðum tekið fram af Brynjólfvi Bjarnasyni árið 1941, er hann sagði á Alþingi, að á Íslandi mætti „skjóta án miskunar“, aðeins ef það yrði Rússum að gagni.

Árekstur sjaldgæfur

Greinilegt er, að rússneska stjórnin telur markmið utanríkisstefnu sinnar vera tvennskonar. Annarsvegar vill hún efla völd og öryggi Rússlands, sem mest. Á hinn bóginн telur Sovjetstjórnin ríki sitt vera heimkynni og arinn heimsbyltingarinnar og vill, að þaðan leggi loga hins nýja skipulag um alla heimsbygðina.

Stundum reynist erfitt að greina á milli fyrir hvoru Sovjetstjórnin er að berjast í það og það skiftið. Hvort það er vöxtur og viðgangur Rússlands eða fyrir gangur heimsbyltingarinnar.

Frumkvöðull heimsbyltingarinnar

Þrátt fyrir þessar staðreyndir verður utanríkisstefna Rússalls ekki skilin með því einu að skoða hann. einungis sem framhald af stefnu og óskadraumum zaranna.

Það er að vísu ótvírátt, að Sovjetstjórnin gefur fyrri vald höfum Rússa ekki eftir um útbenslustefnu gagnvart nágrönnunum, en til viðbótar kemur það, að hún telur sig vera vöð og frumkvöðul heimsbyltingarinnar samkvæmt kenningu Marx.

Frjálslyndir menn um heim allan óttuðust að vísu zarana á-sinum tíma sem yfirlangseggji. En zararnir sjer sje bo aldrei upp fímtu herdeild-

Hvernig, sem á er litið, er ótvírátt, að valdhafarnir austur þar eru þeirrar skoðunar, að heimsbyltingunni sje þá best borgið, ef Rússland verður sem allra voldugast. Í huga þeirra verður þess vegna sjálfsgagt til-tölulega sjaldan árekstur af þessum sökum.

Hollusta íslensku flokksdeildarinnar

A sama veg sýnist einnig vera um þá kommúnista viðsvegar um heim, sem alveg hafa gefist upp við sjálfstæða hugsun um grundvallaratriði, en

trúa blint á kenningar Marx og Lenins og hafa þá öruggu sannfæringu, að Stalin sje hinn eini óskeikuli túlkandi þeirra. En þessi er skoðun allra ráðandi kommúnista íslenskra.

Hugarheimur þeirra er í stuttu málí sá, að farsæld Íslands sje komin undir þagi hins alþjóðlega kommúnisma. Þess vegna telja þeir sig gagna Íslandi best með því að stuðla að framgangi hins alþjóðlega kommúnisma. Stuðningur við hann birtist aftur á móti í skilyrðislausri hlýðni við öll fyrirmæli valdhafanna í Kreml og þar með algerri þjónkun við rússneska hagsmuni.

„Villa“ Titos

„Villa“ Titos er fólgin í því, að hann heldur, að hægt sje að vera góður kommúnisti, en vilja samt sjálfstæði lands síns. Hann er jafn santrúaður á kenningar Marx og Lenins og Stalin sjálfur. Munurinn á skoðunum Titos og Stalins er sá, að Tito telur, að það sje ekki óhjákvæmleg nauðsyn fyrir framgang heimsbyltingarinnar, að kommúnistar hvarvetna lúti í einu og öllu boði valdhafanna í Moskva, heldur eigi kommúnistar í öðrum löndum að beita skynsemi sinni og þar á meðal að nota hana til sjálfstæðrar túlkunar á kenningu meistaranna.

Á þessu hefur Stalin allt aðra skoðun. Hann telur sjálfan sig hinn eina rjetta túlkanda boðskapar þeirra Marx og Lenins og lætur málpípur sínar fullyrða, að Tito sje „fasistiskur vitfiringur“, af því, að hann leitast við að láta land sitt halda nokkru sjálfstæði.

Pola ekki sjálfstæði annara

Það er von, að Stalin og fjarlar hans kunni illa sjálfstæðisbrölli Titos. Styrkleikur þeirra liggr einmitt í skilyrðislausri hlýðni flokksmannar þeirra í öðrum löndum. Hlýðni, sem fer langt fram úr hollustu Frh. neost a næsta dálki.

þjóðviljinn klumsa

PAD þykja að vonum miklar frjettir, að fjögur rússnesk síldveiðiskip hafa verið tekin í land helgi, ekki síst þar sem á undan fór söguleg viðureign milli hinna erlendu veiðipjófa annars vegar og íslenskra sjómanna og varðskips hinsvegar, sem lauk með því, að veiðipjófarnir voru teknir, þótt þeir nytu aðstoðar njósnara, sem gerði þeim aðvart þegar kallað var á varðskipið.

Morganblaðið og Alþýðublaðið skýrðu frá þessum atburðum í gær, en svo undarlega bregður við, að kommúnistamálögagnið, Þjóðviljinn, verður klumsa og skýrir ekki einu orði frá töku hinna erlendu skipa.

Ástæðan er augljós. Landhelgisbrjótarnir eru rússneskir. Þá má ekki einu sinni nefna að skipin hafi verið tekin í landhelgi.

Rússar hafa sýnt megnan yfirlang á síldarmiðunum í sumar. Peir hafa áður verið staðnir að því í sumar að veiða í landhelgi og framferði þeirra verið kært fyrir íslenskum yfirvöldum af skipstjórunum á m.h. Finnbirni frá Ísafirði og m.b. Vonin II frá Vestmannaeyjum.

Hinir rússnesku leiðangursmenn hafa hvað eftir annað gert sjer leik að því í sumar að spilla veiði fyrir Íslendingum með því að fæla niður torfur, sem þeir voru ekki i aðstöðu til að kasta á sjálfir frá skipum sínum.

Óvinsældir þær, sem þeir hafa bakað sjer með þessu attferli sínu, skýra það hve fljóttir og samtaka íslensku sjómannir voru austur við Fagranes, að varna hinum rússnesku veiðipjófum undankomu, áður en varðskipið kæmi á vettvang.

Kommúnistaflokkurinn hefur sýnt hug sinn til rússneska síldveiðileiðangursins í fyrra, þegar „hr. Jónsson-Jakobsson“ var umboðsm. þeirra á Sigluf. og útvegaði þeim two „leiðsögu-menn“, Sigurjón Narfason og annan álíka legáta. Og í ár hefur þjónustan verið fólgin í því að láta forustumenn kommúnistaflókksins á Siglufirði sjá um afgreiðslu rússnesks leiðangurs-skips, er það kom á Siglufjörð í sumar og væntanlega hefur „hr. Jónsson-Jakobsson“ útveg-að aftur „leiðsögu-menn“ um borð í skipin, þótt laumulegar hafi verið að því farið en í fyrra, af skiljanlegum ástæðum.

Þógn hennar Kjarta-Möngu í Þjóðviljanum um yfirlang og landhelgisbrot Rússia talar einnig sínu málí.

En íslenskir sjómenn svöruðu fyrir sig austur við Fagranes á sunnudaginn var.

Frh. af fyrra dálki. bessara manna við það land, er þeir dvelja í sem borgarar bess.

Valdhafarnir í alþjóðasamtökum kommúnista telja sig ekki mega vera án þvílikr-ar hlýðni flokksmannar sinna í öllum löndum. Þess vegna verða þeir að berja niður allar tilraunir, sem upp kunna að koma hjá hinum einstöku flokksdeildum til rauverulegs sjálfstæðis.

Bjarni Benediktsson:

EÐLI UTANRÍKISMÁLA, MARKMIÐ OG LEIÐIR

AUÐVITAÐ HÖFÐU utanríkis mál haft þýðingu fyrir Ísland löngu áður en Íslendingar tóku sjálfir við meðferð þeirra mála að öllu leyti. Íslendingar urðu aðeins lítt varir þýðingar mála þessara meðan landið var hluti danska ríkisins.

Utanríkismál hafa úrslitabýðingu um velfarnað þjóðarinnar

Margt af því, sem aflaga fór þá, og menn töldu að lægi í hlutarins eðli og ekki væri hægt að gera við, leiddi beinlínis af því, að aðrir en Íslendingar fóru með utanríkismál landsins. Menn, sem að vísu vildu Íslendingum alt gott, að því leyti, er þeir mundu eftir, að þeir væri til, en höfðu alt aðra hagsmuni en íslenska í huga, begar þeir tóku ákvarðanir sínar.

Þýðing utanríkismálanna fyrir allar þjóðir, og þó einkum Íslendinga, hefir mjög aukist hin siðari ár. Aukin tækni og vaxandi viðskipti hafa gert þjóðirnar miklu háðari hver annan í en áður var. Þjóðir, sem búa í nábýli við aðrar þjóðir, hafa oftast átt meira undir með ferð utanríkismála en hinarr sem afskektar eru.

Þó að Ísland sje enn á sama stað og það ætíð hefir verið, þá hefir samgöngutæknin eytt fjarlægðunum og gert þá að nágrönum, sem áður virtust vera óravegu í burtu. Á meðan Ísland var talið „óáðskiljanlegur hluti Danaveldis“, lenti Danmörk oft í styrjöldum, en Ísland slapp samt við öll hervirki. Það var þó ekki herafli Dana, sem verndaði Ísland á þeim árum, heldur fjarlægðin, sem nú er úr sögunni.

Helstu markmið

Helsta markmið utanríkismál herra hverrar þjóðar, er það, að tryggja, að hún geti lifað í friði og farseld í landi sínu óáreitt af öðrum. Jafnvel þær þjóðir, sem hneigðar eru til árásá á aðra, segjast hafa þetta markmið, aðeins vilja ná því eftir annarlegum leiðum. Annan að höfuðmarkmið er að efla menningartengsl og samskipti við aðrar þjóðir og auðvelda sölu afurða landsmanna og öflun nauðsynja annarsstaðar frá.

Engri þjóð tjáir að ætla ein göngu að hugsa um eigin hagsmuni. Hver og ein verður að gera sitt til þess að auka velfarnað annara. Með því móti einu getur hún sjálf vænst hagseldar og velvildar annara til lengdar.

Um öll stjórnmal er það svo, að menn greinir þar á um markmið og leiðir, þó öllu oftar um leiðirnar að markmiðunum, heldur en markmiðin sjálf. Á þenna veg er þessa auðvitað hátt að um utanríkismál ekki siður en önnur stjórnmal.

Atriði, sem ætíð og allsstaðar hafa þýðingu

Telia má bó ómis atvik, sem ætíð hljóta að ráða miklu um

Því meiri samhugur sem þjóðarþroskinn er meiri

utanríkismálastefnu. Lega

menn leitast við að hafa þá lands, stærð og háttúruauðlegð hafa þar grundvallarþýðingu. Stærð þjóðarinnar, menning hennar og viðskiptahagsmunir eðlilega mjög miklu. Hugarfarar þjóðarinnar, svo sem það, hvort hún er friðsmál að eðli eða drottunargjörn og herská, hefir að sjálfsgöðu mikla þýðingu. Þannig mætti telja mörg atvik, sem miklu ráða í þessu efni. Sum þeirra haldast óbreytt til lengdar. Önnur eru stöðugum breytingum undirorpini.

Afleiðing alls þessa er sú, að ýmsir hafa haldið fram, að utanríkisstefnan ætti ætíð að vera óháð dægurþrasinu inn á við. Þó að stjórnmalaflokkar deildu um innanlandsmálin, ættu þeir engu að siður að geta haft sam-eiginlega stefnu í utanríkismálum.

Utanríkisstefna Bretta

Reynslan nefir og längum verið sú, að hjá þeim þjóðum, sem proskaðast eru um stjórn arhætti, hefir ágreiningurinn verið minnstur um utanríkismál. Þannig hefir þessu t. d. verið hátt að um Bretta.

Utanríkisstefna þeirra hefir í höfuðatriðum verið hin sama, hvort sem frjálslyndir, ihaldsmenn eða verkamannaflokkurinn hafa farið með völd.

Til dæmis um þetta er saga, sem Byrnes, fyrrv. utanríkisráðherra Bandaríkjanna segir í bók sinni „Frankly Speaking“. Saga hans er á þá leið, að bresk hefðarkona hafi hlustað á utanríkisráðherrann enska halda ræðu skömmu eftir stjórnarskiptin síðustu í Englandi. Að ræðunni lokinni sagði frúin:

„Anthony Eden talaði ansi vel núna. En hann er orðinn töluluvert bústnari en hann var.“ Auðvitað var það ekki Eden, sem talaði, heldur Bevin. — En hann er, eins og kunnugt er, töluluvert þreknari maður heldur en sá fyrnlefndi.

Pessi saga er að vísu gaman saga, en hún hefir þau sannindi að geyma, að Bevin fylgir að mestu sömu utanríkisstefnunni og fyrirrennari hans, Anthony Eden, gerði.

Beggja-flokka-stefna í Bandaríkjunum

Með svipuðum hætti hefir farið í Bandaríkjunum. Utanríkisráðherra republikanans Hoovers var Stimson. Hann gat sjer svo gott orð i þeirri stöðu, að demokratinn Roosevelt gerði hann að einum helsta aðstoðarmanni sínum sem hermálaráðherra, þegar ástandið í utanríkismálum versnaði og sýnt var, að Bandaríkin mundu ekki komast hjá þátttöku í heimsstyrjöldunum síðari.

Eftir striðið hata Bandaríkja

Utanríkismál 2

Dregið í 9. fl. Happdræftisins

25000 krónur:
10491

22766 23193 23232 23244 23389
23642 23682 23936 23951 24810

5000 krónur:
18311

200 krónur:
141 150 151 220 236
260 263 281 365 442

2000 krónur:
800 3740 6834 7135 12346

539 577 605 759 769
803 852 932 1040 1098

13482 15485 18027 23380

1123 1241 1255 1314 1375

1000 krónur:
2120 14037 15521 15569 17243

1465 1474 1481 1484 1600 1617

20755 21332 21904 23764 24839

1622 1735 1773 1799 1843
1845 1880 1890 2038 2143

24853 *

2159 2203 2241 2277 2338
2520 2611 2693 2785 2807

500 krónur:
16 693 1931 2025 2479

2826 2945 2953 2991 2999
3013 3109 3117 3120 3260

2852 3471 3577 4578 7122

3410 3515 3522 3527 3533

7747 8336 12214 12619 12939

3573 3801 3803 3919 4036

13234 13699 13947 15310 16299

4086 4132 4133 4191 4228

13407 16533 18951 19539 20975

4264 4269 4296 4434 4462

21949 24212 24475

4525 4571 4574 4600 4620
4621 4635 4653 4684 4728

320 krónur:
73 145 255 649 748

4785 4787 4982 5006 5008
5057 5223 5263 5265 5277

829 890 1042 1195 1199

5333 5386 5521 5524 5641

1405 1502 2480 2596 3576

5694 5721 5814 5866 5945

3667 3722 3929 4680 4959

6133 6147 6232 6263 6276

4967 5091 5800 5853 5957

6294 6407 6444 6473 6523

6087 6102 6181 6568 6986

6572 6596 6620 6658 6660

7260 7298 7383 7580 7594

6751 6906 6909 6939 6988

7868 7911 7993 8071 8284

7060 7108 7110 7131 7188

8490 8770 8774 8787 8865

7198 7230 7267 7283 7372

9032 9050 9182 9267 9333

7389 7414 7495 7498 7599

9992 10235 10277 10761 11123

7611 7696 7697 7709 7752

11173 11182 11251 11288 11341

7957 7971 8021 8196 8210

11861 11863 12540 12572 12699

8257 8270 8304 8334 8424

12761 12811 13295 13322 13564

8483 8563 8570 8572 8637

13622 13820 13883 13936 13983

8664 8690 8750 8818 8871

14100 14176 14212 14229 14474

8874 8963 9157 9337 9394

14639 14805 14947 15129 15201

9409 9524 9597 9661 9714

15287 15391 15524 15735 15802

9722 9750 9787 9794 9807

15846 15920 16043 16126 16491

9890 9906 9916 9928 9956

16621 16795 17019 17346 17430

9975 10100 10144 10333 10339

17590 17638 17694 18102 18197

10363 10395 10450 10460 10595

18721 19295 19556 19668 20003

10606 10620 10634 10677 10720

20178 20500 20521 20707 20862

10777 10820 10972 11079 11165

21017 21023 21047 21078 21247

11170 11175 11314 11433 11538

21317 2141